

Αθήνα, 28 Ιουλίου 2022

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τον Υπουργό Εσωτερικών

ΘΕΜΑ: «Προβλήματα στη διενέργεια της απογραφής πληθυσμού 2021 - Κίνδυνος υποκαταγραφής και ανακοίνωσης μη αξιόπιστων οριστικών αποτελεσμάτων».

Η απογραφή πληθυσμού του 2021 σχεδιάστηκε να διενεργηθεί τον Οκτώβριο του περασμένου έτους, με συγκεκριμένη ημερομηνία αναφοράς την 22^α Οκτωβρίου. Λόγω των προβλημάτων που προέκυψαν, η όλη διαδικασία πήρε παράταση έως το Δεκέμβριο του 2021, επομένως έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί στα τέλη του περασμένου έτους. Παρόλα αυτά, ακόμη και τον Φεβρουάριο σε πολλούς δήμους της χώρας συνεχιζόταν η προσπάθεια απογραφής των κατοίκων τους, στο πλαίσιο μιας τρίτης φάσης της απογραφής όπως χαρακτηριστικά την αποκάλεσαν. Η ανακοίνωση για τα πρώτα στοιχεία αναμενόταν εντός του Απριλίου, αλλά τελικά η δημοσίευσή τους από την Ελληνική Στατιστική Αρχή έγινε στις 19 Ιουλίου. Έτσι, ενώ τυπικά η διαδικασία είχε ολοκληρωθεί από τον Μάρτιο, οι διεργασίες συνεχίζονταν, καθότι υπήρχαν αρκετά ζητήματα σε εκκρεμότητα, ώστε η ανακοίνωση των προσωρινών στοιχείων του πληθυσμού να καθυστερήσει 4 ολόκληρους μήνες!

Το μεγαλύτερο πρόβλημα όμως είναι η υποκαταγραφή πληθυσμού, η οποία εκτιμάται ότι κινείται σε επίπεδα μεγαλύτερα από κάθε άλλη φορά. Τα πρώτα στοιχεία είχαν καταδείξει τεράστια υποκαταγραφή, με αποτέλεσμα να δίδονται συνεχώς παρατάσεις, σε συνδυασμό με οδηγίες αμφίβολης επιστημονικής αξίας και τελικά, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία που εξέδωσε η ΕΛΣΤΑΤ, ο μόνιμος πληθυσμός της χώρας κατέγραψε μείωση της τάξης του 3,5% σε σύγκριση με την απογραφή του 2011 (12 από τις 13 περιφέρειες της χώρας εμφάνισαν μείωση του πληθυσμού τους!).

Το ζήτημα περιπλέκεται ακόμη περισσότερο, καθώς το 2022 προβλήθηκε σαν χρονιά εκλογών, οι οποίες κανονικά θα πρέπει να διεξαχθούν με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής με ό,τι αυτό συνεπάγεται στη διαμόρφωση του εκλογικού χάρτη της χώρας και την κατανομή των εδρών στις περιφέρειες. Σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθρο 54, παρ. 2) τα αποτελέσματα της απογραφής θεωρείται ότι έχουν δημοσιευθεί, με βάση τα στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας (ΕΛΣΤΑΤ), μετά την πάροδο ενός έτους από την τελευταία ημέρα διεξαγωγής της. Καθώς υπάρχει ασάφεια σχετικά με την ημερομηνία λήξης της, ανακύπτει εύλογα το ερώτημα για την ακριβή χρονικό προσδιορισμό της αντίστοιχης συνταγματικής προθεσμίας.

Επίσης για τους δήμους της χώρας με πληθυσμό που δεν κατέστη δυνατόν να απογραφεί, το πρόβλημα αποκτά εκρηκτικές διαστάσεις, γιατί η υποκαταγραφή του πληθυσμού τους

συνεπάγεται υποχρηματοδότηση. Και ενώ μια υποκαταγραφή πληθυσμού της τάξεως του 3% θεωρείται ήδη αρκετά μεγάλη, εκτιμάται ότι τελικά έφθασε στο επίπεδο του 8%. Κύριες αιτίες του προβλήματος ενδέχεται να είναι η επιθυμία των πολιτών να απογραφούν στους τόπους καταγωγής τους, η άρνησή τους να δεχθούν τους απογραφείς, καθώς και το γεγονός ότι υπήρξαν αναρίθμητες περιπτώσεις κατοικιών τις οποίες ουδέποτε επισκέφθηκε κάποιος απογραφέας.

Τα βασικότερα προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά τη διαδικασία οφείλονται στην υιοθέτηση ενός νέου συστήματος απογραφής χωρίς να έχει προηγηθεί η πιλοτική εφαρμογή του (δεν έγινε κανένας δοκιμαστικός έλεγχος της αποτελεσματικότητάς του), η έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης των απογραφέων και η απουσία ευρείας και αποτελεσματικής ενημερωτικής καμπάνιας, ώστε να γνωρίζουν οι πολίτες τα οφέλη και τη σημασία μιας επιτυχούς απογραφής πληθυσμού. Η νέα μέθοδος αφορούσε στην ηλεκτρονική αυτοαπογραφή, όμως οι περισσότεροι πολίτες, είτε δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένοι ή αδυνατούσαν πλήρως (ειδικότερα οι πιο ηλικιωμένοι) να ολοκληρώσουν μόνοι τους τη διαδικασία.

Όπως προκύπτει, η απογραφή διεξήχθη από στελέχη χωρίς εμπειρία και απογραφείς με ελλιπή επιμόρφωση στους οποίους επιπλέον δόθηκαν αμφίβολης πρακτικής αξίας οδηγίες. Πολλά στελέχη που είχαν οργανώσει τις απογραφές του 2001 και 2011 είχαν συνταξιοδοτηθεί, με συνέπεια ικανός αριθμός επιτελικών στελεχών που κλήθηκαν να οργανώσουν την τελευταία απογραφή να έχει μηδενική εμπειρία όσον αφορά στη διαδικασία. Επιπλέον, την ίδια χρονιά προηγήθηκε η απογραφή των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και των κτιρίων κατασκευών. Ως αποτέλεσμα, ο μηχανισμός της ΕΛΣΤΑΤ όφειλε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα να ολοκληρώσει τρεις διαδικασίες απογραφής, γεγονός που αναπόφευκτα συνέβαλε στην ελλιπή προετοιμασία και υλοποίηση της απογραφής του πληθυσμού. Η εκπαίδευση των απογραφέων περιορίστηκε σε σύντομα σεμινάρια διάρκειας ελάχιστων ωρών, τα οποία προφανώς δεν επαρκούσαν για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πλήθος και την ποικιλία των προβλημάτων που ανέκυψαν κατά την εκτέλεση του έργου τους. Επιπροσθέτως, σημειώνουμε ότι το τελευταίο διάστημα καταγράφηκε μεγάλος αριθμός καταγγελιών από απογραφείς που διαμαρτύρονταν για την καθυστέρηση στην καταβολή της αμοιβής τους.

Ο Μανόλης Δρεπτάκης, πρώην υπουργός και καθηγητής, είχε χαρακτηρίσει την απογραφή του 2021 «ζωτικής σημασίας», καθώς θα αποτύπωνε καθαρά τις επιπτώσεις των μέτρων της προηγούμενης δεκαετίας των μνημονίων στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Ο δε καθηγητής Δημογραφίας στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας κ. Βύρων Κοτζαμάνης, ένας από τους πλέον καταρτισμένους επιστήμονες στις σύγχρονες μεθόδους απογραφής και βαθύς γνώστης της ιστορίας των απογραφών, με πλούσια εμπειρία από αντίστοιχες διαδικασίες σε άλλες χώρες, αποδίδει την αποτυχία του εγχειρήματος στην ασυνήθιστα μεγάλη διάρκεια της διαδικασίας, θεωρώντας ότι μια επιτυχής απογραφή έχει πάντα μια σαφή ημερομηνία αναφοράς (ακόμη και στην περίπτωση που απαιτούνται 5-6 ημέρες επιπλέον για την ολοκλήρωση της όλης διαδικασίας). Επίσης θεωρεί μεγάλο πρόβλημα το γεγονός ότι η απογραφή διενεργήθηκε εντός του χειμώνα και εν μέσω της έξαρσης της πανδημίας, τονίζοντας ότι σε αντίστοιχες περιπτώσεις άλλων κρατών, η αντίστοιχη διαδικασία αναβλήθηκε.

Παρότι η διοίκηση της ΕΛΣΤΑΤ είχε συστήσει επιτροπή ειδικών με στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανέκυψαν, έμπειροι μελετητές των διαδικασιών απογραφής αποδίδουν μεγάλο μέρος της δυσλειτουργίας στη μη αποτελεσματική και ενεργή συνεργασία της ΕΛΣΤΑΤ με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με το δήμαρχο Τρικκαίων κ.

Δημήτρη Παπαστεργίου, Πρόεδρο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, το θέμα απασχόλησε το Δ.Σ. της ΚΕΔΕ, με πολλούς δημάρχους να υποστηρίζουν ότι με πιο ενεργή συμμετοχή τους η διαδικασία θα ήταν περισσότερο αποτελεσματική και ακριβής. Έγιναν κάποιες καμπάνιες για να απογραφούν οι πολίτες στον τόπο τους, αλλά η εμπλοκή της ΚΕΔΕ σταμάτησε εκεί.

Την περασμένη δεκαετία έχει προκύψει τεράστια μεταβολή των δημογραφικών, κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού στη χώρα. Κανένας κρατικός σχεδιασμός ή άσκηση πολιτικής δεν μπορούν να υλοποιηθούν αποτελεσματικά σε οποιοδήποτε πεδίο χωρίς ακριβή στοιχεία και επαρκή γνώση των δεδομένων.

Κατόπιν όλων αυτών

Ερωτάται ο αρμόδιος Υπουργός:

1. Ποια είναι η εκτίμηση για το χρόνο έκδοσης των οριστικών στοιχείων της απογραφής και σε ποιες ενέργειες πρόκειται να προβεί η ΕΛΣΤΑΤ ώστε να περιορίσει κατά το δυνατόν τα λάθη και να καταλήξει σε ακριβή και αξιόπιστα οριστικά αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού 2021;
2. Ποιοι οι λόγοι της αποτυχίας και πώς μπορούν να προληφθούν σε αντίστοιχα ή ανάλογα εγχειρήματα στο μέλλον;

Οι Ερωτώντες Βουλευτές

**Αθανασίου (Νάσος) Αθανάσιος
Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)
Αραχωβίτης Σταύρος
Αυλωνίτης Αλέξανδρος – Χρήστος
Βαρδάκης Σωκράτης
Βέττα Καλλιόπη
Γκιόλας Ιωάννης
Ηγουμενίδης Νικόλαος
Θραψανιώτης Εμμανουήλ
Καλαματιανός Διονύσιος – Χαράλαμπος
Κασιμάτη Ειρήνη (Νίνα)
Καφαντάρη Χαρούλα (Χαρά)
Μάλαμα Κυριακή
Μαμουλάκης Χαράλαμπος (Χάρης)
Μάρκου Κωνσταντίνος
Μωραΐτης Αθανάσιος (Θάνος)
Νοτοπούλου Αικατερίνη (Κατερίνα)
Παπαδόπουλος Αθανάσιος (Σάκης)
Παπαηλιού Γεώργιος
Παπανάτσιου Αικατερίνη
Πούλου Παναγιού (Γιώτα)
Σκουρλέτης Παναγιώτης (Πάνος)
Σκουρολιάκος Παναγιώτης (Πάνος)
Σκούφα Ελισσάβητ (Μπέττυ)**

Τζούφη Μερόπη
Τόλκας Άγγελος
Τριανταφυλλίδης Αλέξανδρος
Φάμελλος Σωκράτης
Φίλης Νικόλαος
Φωτίου Θεανώ
Χατζηγιαννάκης Μιλτιάδης